

**VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBOS
ETIKOS KOMISIJOS PIRMININKĖ
RENOLDA STEPANAUSKAITĖ-KUBILIENĖ**

**ATSKIROJI NUOMONĖ
DĖL VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBOS ETIKOS KOMISIJOS 2021
M. BALANDŽIO 6 D. POSĖDYJE PRIIMTO SPRENDIMO**

2021 m. balandžio 6 d.
Vilkaviškis

Remdamasi Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos (toliau – Komisija) nuostata, patvirtintų Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2021 m. vasario 26 d. sprendimu Nr. B-TS-695 „Dėl Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos nuostatų patvirtinimo“, 28 punktu, teikiu atskirąją nuomonę.

Komisija 2021 m. balandžio 6 d. posėdyje priėmė sprendimą pradėti tyrimą dėl Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos nario (toliau – Tarybos narys) Rimvydo Palubinsko pasisakymo 2021 m. kovo 26 d. Savivaldybės tarybos posėdyje. Nesutinku su sprendimu pradėti Tarybos nario Rimvydo Palubinsko elgesio tyrimą, remdamasi žemiau išdėstytais teisiniais argumentais ir motyvais.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) teisėjų senato nutarime pateikta tokia *orumo* samprata: „Orumas – tai asmens savęs paties kritinis vertinimas, kurį lemia visuomenės įvertinimas“. Šia, dar 1998 m. LAT pateikta „orumo“ samprata ir iki šiol vadovaujama teismų praktikoje – tai parodo šios sampratos tikslingumą ir priimtinumą. Orumo požiūriu konkretaus asmens orumą sudaro būtent tik jo paties kritinė nuomonė apie save. LAT praktika pateikia *garbės* apibrėžimą: „garbė – tai viešoji teigiama nuomonė apie asmenį, asmens geras vardas.“ Garbė ir orumas pažeidžiami apie asmenį paskleidus tikrovės neatitinkančius duomenis, žinias. Duomenys, žinios turi būti netikri, tokie, kurių iš tiesų nebuvo (melagingi, išgalvoti, pramanyti).

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 2.24 straipsnio 1 dalyje asmens garbės ir orumo pažeidimo veika yra nusakyta šiais žodžiais: „<...> veika padaroma paskleidus duomenis, žeminančius jo garbę ir orumą ir neatitinkančius tikrovės“.

Tarybos nario Manto Balčiūno pasisakymas – citata: „Tai, plėtros komitete pastebėjau, kad Antanas Žilinskas nelabai žino mūsų pagrindinio pajamų šaltinio – gyventojų pajamų mokesčio surinkimo įstatymus, nes jam atrodė, kad žmonės, dirbantys Marijampolėj, bet registruoti Vilkaviškyje, Marijampolei suneša pinigėlius. Tai, kai jis tiek daug skaitys, tai siūlyčiau prie šito įstatymo taip akyliau pasidėti. Tai patarimas tikrai. Sėkmės“. Teiginys, kurį savo prašyme nurodo Tarybos narys Antanas Žilinskas, – „<...> trūksta kompetencijos svarstant savivaldybės tarybos klausimus“. Palyginus citatas, darytina išvada, kad Tarybos nario Antano Žilinsko prašyme nurodyto teiginio Manto Balčiūno pasisakyme nėra. Vadinasi, nėra ir paties fakto dėl tokio teiginio paskleidimo.

Tarybos narys Antanas Žilinskas nepaneigė, kad Tarybos narys Mantas Balčiūnas (kaip faktinę) pasisakyme pateikia melagingą, išgalvotą informaciją. Vadinasi, Tarybos nario Manto Balčiūno pastebėjime pateikta informacija yra tikra, o pats pastebėjimas, siūlymas ir patarimas, remiantis ir vadovaujantis teismų praktika, jokių būdu negali būti traktuojamas kaip žeminantis Tarybos nario Antano Žilinsko asmenį ir orumą. Taigi Tarybos nario Manto Balčiūno pasisakyme, kaip veikoje, nėra apie asmenį tikrovės neatitinkančių duomenų paskleidimo, tokiu būdu nėra garbės ir orumo pažeidimo veikos. Vadovaujantis teismų išaiškinimais bei praktika, šį Tarybos nario Manto Balčiūno pasisakymą siūlau nevertinti kaip Tarybos nario Antano Žilinsko asmens ir orumo pažeminimą.

Tarybos nario Rimvydo Palubinsko pasisakymas – citata: „Aš, pasinaudodamas proga, iš tikrųjų, noriu padėkoti kolegai Antanui Žilinskui už puikų monologą, iš tikrųjų, „Santakos“ laikraštyje, kuriame puikiai išgyrėte save ir atstovaujamą partiją. Iš tikrųjų, tai mėgstu kritiką, iš tikrųjų, reiškiasi, puikiai dirbu, o jūs, kolega, kaip matau, dėl to prastai miegat. Tai suprantu, kad sunku susitaikyti su faktu, kad po 20 metų Vilkaviškyje atsirado ir savęs verta opozicija. Manau, kad kūjo ir kylio laikai jau baigėsi. Tad, su visa pagarba Jums, Antanai, palinkėčiau pagalvoti apie užtarnautą poilsį, o ne politiką, norint išsaugoti miego kokybę. Tai ačiū labai.“ Teiginys, kurį savo prašyme nurodo Tarybos narys Antanas Žilinskas – „<...> visuomenės akyse pažemino mano asmenį ir orumą, teigdami, kad dėl amžiaus aš turiu atsisakyti tarybos nario mandato“. Palyginus abi citatas, matyti, kad Tarybos nario Rimvydo Palubinsko pasisakyme nėra teiginio, kurį savo prašyme nurodo Tarybos narys Antanas Žilinskas. Vadinasi, nėra ir paties fakto dėl tokio teiginio paskleidimo. Vadovaujantis teismų išaiškinimais bei praktika, Tarybos nario Rimvydo Palubinsko pasisakymą, palinkėjimą siūlau nevertinti kaip Tarybos nario Antano Žilinsko asmens ir orumo pažeminimą.

Analizuojant įžeidžiančių žodžių, diskriminuojančių dėl amžiaus, galimą paskleidimą, akcentuotina Europos Teisingumo Teismo praktika, susijusi su diskriminacijos draudimu ir lygiateisiškumo užtikrinimu, įtvirtinanti sampratą, kad „Tiesiogine diskriminacija yra laikomi tokie atvejai, kai vienam asmeniui taikomos prastesnės sąlygos, nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėtų būti taikomos kitam asmeniui“. Lietuvos teismų praktikoje teigiama: „Jei asmuo yra nevienodai vertinamas lyginant su kitu asmeniu panašiose situacijose dėl amžiaus, tai gali lemti diskriminaciją dėl amžiaus“.

Teisinėje literatūroje išskirtini šie pagrindiniai diskriminacijos elementai:

1. būtinumas įrodyti mažiau palankų traktavimą („kai vienam asmeniui taikomos prastesnės sąlygos nei kitam“);

2. reikalavimas palyginti su kitu asmeniu kaip galima artimesnėje (tokioje pačioje, panašioje) situacijoje, bet su kitomis savybėmis;

3. galimumas panaudoti palyginamąjį asmenį iš praeities („buvo taikomos kitam asmeniui“) arba hipotetinį palyginamąjį asmenį („ar galėjo būti taikomos kitam asmeniui“).

Vadovaujantis Europos Teisingumo Teismo bei Lietuvos teismų praktika, norint įrodyti tiesioginę diskriminaciją, reikia įrodyti, kad viešame pareiškime vieno asmens traktavimas yra ar buvo mažiau palankus nei kito asmens panašioje situacijoje ar panašiomis aplinkybėmis vien tik dėl to, kad pirmasis asmuo yra tam tikros rasės, etninės kilmės, tam tikro amžiaus, lytinės orientacijos arba turi kitas savybes, kurios yra diskriminacijos pagrindas.

Tarybos nario Rimvydo Palubinsko pasisakymas, cituojant pažodžiui: „<...> tad, su visa pagarba Jums, Antanai, palinkėčiau pagalvoti apie užtarnautą poilsį, o ne politiką, norint išsaugoti miego kokybę“, įvertintas kaip galimai diskriminuojantis dėl amžiaus. Tačiau šiame pasisakyme nerandu nei vieno iš 3 pagrindinių diskriminacijos elementų. Šį pasisakymą vertinu kaip vertinimą ar repliką į paties Tarybos nario Antano Žilinsko „Santakos“ laikraštyje paskelbtame straipsnyje pateiktą frazę – „Dėl klausimų gausos sudėtinga į juos visus įsigilinti, išlukštenti. Tuomet labai padeda nuomonių išsakymai frakcijos ir koalicijos posėdžiuose. O namuose tenka ilgas valandas žvelgti į ekraną, ieškoti įstatymų ar jų sąvadų, lyginti su kaimyninių savivaldybių patirtimi. Darbas gana monotoniškas ir varginantis“. Straipsnyje pats Tarybos narys Antanas Žilinskas įvardija faktą, kad jam yra sudėtinga įsigilinti, kad darbas yra monotoniškas ir varginantis.

Teisiškai įvertinusi Tarybos nario Rimvydo Palubinsko pasisakymą, nerandu jame nei vieno iš 3 pagrindinių diskriminacijos elementų, todėl siūlau nevertinti šio pasisakymo kaip diskriminuojančio dėl amžiaus.

Analizuojant LAT ir teismų praktiką, akivaizdu, kad ne kiekvienas kritiškas pareiškimas, apsižodžiavimas, nuomonių išsakymas (nuomonė – tai asmens subjektyvus faktų ir duomenų vertinimas) ar komentaras gali būti traktuojamas kaip garbės ir orumo pažeidimas. Be to, tiek Lietuvos teismų praktikoje, tiek ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje yra pripažįstama, kad viešo ir privataus asmens garbės bei orumo gynimo ribos nėra tokios pat. Viešasis asmuo turi būti

pakantesnis jo atžvilgiu reiškiamai kritikai. Viešasis asmuo turi pakęsti ir toleruoti apie jį skelbiamą kritiką (nors kartais ir nevisiškai tikslią), kuri privataus asmens aspektu galėtų būti vertinama kaip garbės ir orumo pažeidimas. LAT Teisėjų kolegija yra atkreipusi dėmesį, kad viešasis asmuo nesinaudoja tokiu pačiu garbės ir orumo gynimu kaip privatus asmuo, viešajam asmeniui taikoma mažesnė pažeidžiamų teisių apsauga.

Išanalizavusi turimą medžiagą, remdamasi teismų praktika, pateikiu siūlymus:

1. Tarybos narių Rimvydo Palubinsko ir Manto Balčiūno elgesio tyrimo Komisijoje nepradėti, nesant jų pasisakymuose tikrovės neatitinkančių duomenų paskleidimo fakto kaip garbės ir orumo pažeidimo veikos. Nevertinti Rimvydo Palubinsko pasisakymo kaip diskriminuojančio dėl amžiaus, nesant nei vieno iš teisės teorijoje bei praktikoje išskiriamų diskriminacijos elementų kaip diskriminacijos dėl amžiaus pagrindo.

2. Kiekvieno Savivaldybės tarybos posėdžio metu paraginti Tarybos narius savo veikloje vadovautis Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodeksu ir vengti pareiškimų ar komentarų, kurie galėtų būti interpretuojami ir traktuojami kaip minėto elgesio pažeidimai.

Etikos komisijos pirmininkė

Renolda Stepanauskaitė-Kubilienė